

ԽՈՍՐՈՎԻԿ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ ՀԱՅՈՑ

(Շարունակում ՍԻՈՆ-ի 2007 Յուլիս-Դեկտեմբեր միացեալ թիւէն)

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԳ

Պէտք է համագոյ ըսել Տէրունական մարմինը
Բանն Աստուծոյ, կամ թէ մարմինն համար ըսե՞լ
Բան եւ մէկ բնութիւն, թէ ոչ:

Եթէ փրկչական մարմինը համագոյ ըսուի Բանն Աստուծոյ, ապա այդ իր բնութեամբ համագոյ եղած կ'ըլլայ նաեւ Հօր եւ Հոգիին: Որովհետեւ, համագոյները (հոմագոյներն) պարտին նաեւ համարուն (հոմարուն) ըլլալ իրարու: Համագոյ եւ համարուն ըսել՝ ուրիշ բան մը ուրիշ բանի մը մօտ ըլլալ ըսել է, այսինքն, մարդ մը՝ (ուրիշ) մարդու մը մօտ, որ կը նշանակէ անձերուն յատկութիւնը եւ բնութեան հասարակաց ըլլալը: Եւ այս ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ չորս անձեր մէկ բնութիւն: Այս այսպէս իմանալը անտեղի եւ անյարմար է, առաջին առիթով, իսկ ըսելը՝ կը համարեմ օտար եւ սխալ:

Բայց կ'ըսեն, ինչո՞ւ փրկչական մարմինը աստուածային եւ երկնային, անմահարար եւ կենագործող է ըսուած, եւ նաեւ անուանումներ որոնք կ'առնուին արարչականի բնութեան սահմանին մէջ:

Այդ բանին համար կ'ըսենք. մարդկայինին եղած այդ անուանումները՝ մարմնին Բանն Աստուծոյ հետ միաւորութեան համար ըսուած են: Անոնք ոչ թէ էականութիւն, այլ, ինչպէս ըսի, Բանն Աստուծոյ հետ միաւորուած մարմինը կը նշանակեն: Իսկ գոյակից, բնութենակից, անեղ եւ անսկիզբ անուանումները ամէն ինչով կը բացայայտեն բնութիւնը:

Բայց անոնք կ'ըսեն, թէ իրենք համագոյ չեն ըսեր ըստ իսկական նոյնութեան (բնութեան), այլ՝ ըստ եղելութեան:

Մենք այդ բանին համար կ'ըսենք, թէ եղելութիւն մը (եղած բան մը) համանուններէն կ'ըլլայ, որովհետեւ կան համանուններ, որոնք (առաջին), անգոյժ գոյացան, եւ անոնցմէ շատ եղած են կ'ըսուին, ինչպէս ըսուեցան ընդհանուր մարդոց համար: (Երկրորդ), կայ այն՝ որ ծնողէ մը ծնածը եղած է կ'ըսուի, որ իր մէջ կ'ունենայ հասարակականը եւ յատուկը միանգամայն: (Երրորդ), կայ ա՛յն, որ նիւթէ շինուած անօթին համար եղած է կ'ըսուի, որ՝ բնական է նիւթին, որ կը ստանայ տարրեր անուն, ձեւ եւ ներգործութիւն: (Չորրորդ), կայ ա՛յն, որ բանի մը խառնուրդէն ուրիշ բանի մը կը փոխուի անունով եւ որակով. օրինակի համար, մակարդով ոմանք կաթէն պատրաստեցին պանիրը կամ իւղը: (Հինգերորդ), կայ ա՛յն, որ իրարմով կը լուծուին իրենք, ինչպէս կը տեսնուի խոնաւութեանց պարագային, որոնք իրարու մօտիկ են, բայց ըստ տեսակի չկան իրարու մէջ: (Վեցերորդ), կայ նաեւ ա՛յն, որ երկու էակներ միասին ըլլալով՝ վեհագոյնը կը յաղթէ նուաստագոյնին (վատթարագոյնին), հաղորդ ըլլալով անոր գօրութեան: Չոր օրինակ, կրակը մօտենալով երկաթին, կը փոխէ անոր որակը, բայց չի փոխեր անոր էութիւնը, անոր մէջ զնելով իր էութեան պարագաները. կամ ծիրանագոյն ներկուած սպիտակ բուրդը կը կոչուի ծիրանագոյն, եւ այն բոլորը (յատկութիւնները) որոնք իրենն են՝ չեն կորսուիր: Արդ, այս բոլոր նշուածները համանունօրէն եղած բաներ են կ'ըսուին, որոնց եղելութեան պայմանները տարրեր են իրարմէ:

Այս բոլորը, ո՛չ թէ միայն մէկը, օրինակ բերել չեմ յանդգնիր իմ խօսքերուս: Որովհետեւ անգոյներով, (ըստ առաջինին), չենք համարձակիր սահմանել Բանն Աստուած կամ իր մարմինը, որ մարդոցմէ է, այլ՝ ինչպէս որ Բանը ունի իր գոյութիւնը Հօրմէն, այնպէս ալ Ան գոյացուց իր մարմնին էութիւնը Սուրբ Կոյս Մարիամէն:

Եւ ոչ ըստ այդ երկրորդ նշանակութեան, զոր ծնողներ կը շնորհեն իրենց ծնունդին: Որովհետեւ, Բանը իր աստուածային բնութենէն չհայթայթեց իր մարմինը, այլ՝ մարդոցմէ, ոչ ալ ինք սկիզբ առաւ Մարիամէն, այլ ծնաւ Հօր Աստուծոմէ անժամանակ:

Դարձեալ, եւ ոչ ըստ այդ երրորդ նշանակութեան՝ եղելութիւն կ'ըսուի: Որովհետեւ, Աստուծոյ Որդին մարմնանալով ուրիշ բան չընդունեց, քան թէ ըլլալով նոյն ինքն Աստուծոյ Որդին: Ան ոչ իսկ փոխեց իր մարմնին էութիւնը կամ անունը, այլ արժանի ըրաւ նոյն ինքն այդ մարդկայինը ըլլալ իրեն մարմին:

Ոչ ալ ըստ եղելութեան բաժանման չորրորդ օրինակը, որովհետեւ, Իր ո՛չ Հոգեկան եւ ո՛չ մարմնաւոր ծնունդը միջնորդի մը երթալով ծանուցուեցաւ, այլ, Հոգեւորը եղաւ Հօրմէն առանց միջնորդի եւ անժամանակ ըստ Հօր էութեան, եւ, ժամանակ մը ետք, իր մարդեղութեան (տնտեսութեանն) ծնունդը՝ մօրմէ, անմիջնորդ:

Ոչ իսկ Հինգերորդ նշանակութիւնը օրինակելով կը նմանեցնէ եղելութիւնը, որովհետեւ, Ան անշփոթարար եւ առանց այլայելու մարմնացաւ:

Այս բոլոր նշանակութիւններէն վերջինը, ինչպէս որ ուրիշներու կողմէ ալ իմաստասիրուեցաւ, եղանակով մը կ'օրինակէ փրկչի տնտեսութեան (մարդեղութեան) խորհուրդը: Որովհետեւ, ինչպէս որ կը տեսնենք, երկաթը կրակին մօտեցնելով իր մէջ կ'ընդունի կրակին բոլոր պարագաները՝ որոնք տարբեր են իր որակէն, եւ կրակը չի փոխեր երկաթին ընդհանուր գոյութիւնը, ոչ ալ երկաթը՝ կրակին: Ահա այսպէս պատշաճ է իմանալ Բանն Աստուած՝ մարդեղութեան մէջ, ինչպէս որ ըսուեցաւ Հայրերէն մէկուն կողմէ: Հայրեր կ'ըսէին, թէ «Որ էնն» մնաց մէկ եւ միացաւ անքակտելիօրէն եւ առանց չփոթութեան, որ վեր է մարդոց մտքէն: Ուրիշ մը (Ոսկեբերան? համեմատ Օծնեցի, երես 52) ըսաւ, թէ՝ ինք միութիւն կը խոստովանի եւ ոչ քայքայում, ոչ ալ մէկ բնութեան լուծուիլը միւսին մէջ, եւ կամ միւսինը՝ այն մէկին մէջ:

Առարկելու համար դարձեալ կը յիշեն առաքեալին խօսքը, «յորոց եւ Քրիստոս ըստ մարմնոյ, որ է ի վերայ ամենեցուն Աստուած օրհնեալ» (Հռոմ. Թ. 5), ըսելով, «Աստուած ըսելով, զինք ոչ մէկ բանով զատուած կը տեսնեմ բնութեան սահմանող խօսքէն՝ ըստ որուն, ուրեմն, պիտի չմեղանչենք երբ փրկչի մարմինը համագոյ է ըսենք Բանին Աստուծոյ»:

Անոնց համար կ'ըսենք, թէ Քրիստոսի մասին Սուրբ Հայրերու կողմէ բոլոր այդպէս ըսուածներուն ականարկութիւնը չերթար մարմնին, այլ՝ Բանն Աստուծոյ, որ մարմնացաւ մեր փրկութեան համար, եւ ոչ իսկ կը հետեցուի Հրեաներուն ըսածը՝ մարմինը ըստ մարմնի է:

Անոնք դարձեալ կը տարակուսին՝ ըսելով, «Պօղոս (առաքեալ) Քրիստոս'ս ըսաւ եւ ոչ թէ Բան, եւ Քրիստոս երեւելիին վրայ կ'ըսուի եւ ոչ թէ աներեւելիին»:

Անոնց համար կ'ըսենք, թէ այսպէս բաժանարար Քրիստոս անուանելը, երկու Քրիստոս եւ երկու Աստուած ըսել կու տայ, որմէ, ուրեմն, երկու որդիներ: Եւ այսպէս, կը հետեցուի, անյաւելուած Երրորդութեան չորրորդութիւն գալով կը յարի, եւ տէրունական մարմինը համագոյ ըսել կու տայ աստուածութեան: Եւ մանաւանդ, այսպիսի Հետեւութիւն մը, պարզամիտ խոստովանութեան մէջ, լայն կը

բանայ ճշմարտութիւնը քաշքշող(զօձտող) բերանները, ըսել տալու թէ երկինքէն եւ կամ աստուածութենէն բերաւ իր մարմինը, եւ կամ այլայլուով եւ փոփոխումով իմանալ միաւորութեան եղանակը, եւ կամ՝ ըստ մարմնի, եւ կամ՝ իջեցնել Բանը ստացական(մարդկային) բնութեան:

Անոնք դարձեալ կ'ընդիմանան այսպէս, «եբբ տէրունական մարմինը Հոմագոյ եւ Հոմարուն է չըսուիր, ան ո՛չ աստուածութեան եւ ո՛չ իսկ Բանին բնութեան եւ անեղութեան հաղորդ եղած կ'ըլլայ. ուրեմն, ինչպէ՞ս կը յարմարի խոստովանիլ՝ մի բնութիւն Բանին մարմնացելոյ»:

Անոնց համար կ'ըսենք, եթէ Բանին եւ մարմնին մէկ բնութիւն ըսէի, այդպիսով ըսած կ'ըլլայի որ Բանն Աստուած եւ իր մարմինը Հոմագոյ են իրարու: Նոյն օրինակով պիտի ըսուի որ Սուրբ Երրորդութիւնը(երեք անձերը) երեք յատկութիւններով Հոմագոյ են իրարու: Բայց որ մենք մարմնացեալ Բանին մէկ բնութիւն ըլլալ կը սահմանենք, այդ ամէն ինչով դուրս կը թողու Հոմագոյականի մեր այդ խօսքը եւ կ'ուսուցանէ մէկ բնութիւն ըսել ըստ միաւորութեան:

Անոնք դարձեալ կը տարակուսին, թէ «ինչպէս որ մարմնացեալ Բանին մէկ բնութիւն խոստովանիլ սորվեցանք, ուրեմն, նոյն այդ միաւորութեան խօսքով, արդեօ՞ք իր մարմինը Հոմագոյ ըլլալ չխոստովանինք Բանին»:

Անոնց համար կ'ըսենք, եթէ միաւորութեան այս խօսքը այդ Հոմանուններէն է եւ եղելութեան կու տան, այդ պատճառով մենք զանց կ'ընենք եղելութեան այլ իմաստները, եւ անոր վերջին իմաստը՝ թէ զօրաւորագոյնը ամէն ինչով կը յաղթէ տկարագոյնին, արդարացի կը գտնենք յարմարեցնել ասոր, որ անապառեղի մնաց անոնցմէ, որոնք են ըստ նախասաց խօսքին: Օրինակի համար, աստղերու պայծառութիւնը կը ծածկուի մեծապայծառ արեգակի լոյսէն, մինչդեռ աստղերը պայծառ են, բայց որպէս թէ անոնք գոյութիւն չունին ցերեկ ժամանակ: Եւ ասոր համար, այդ երկու գոյութիւնները(բնութիւնք) միանգամայն միասին ցերեկ են չեն ըսուիր, այսինքն՝ արեգակի ցերեկ կամ աստղերու ցերեկ, կամ օր եւ գիշեր, կամ լոյս եւ խաւար են չեն ըսուիր, այլ՝ աստղերը անգամ մը որ Հետեւող են արեգակին, անոնցմով եւս կը կոչուի ցերեկը: Այսպէս պէտք է իմանաս նաեւ մարմնացեալ Բանն Աստուծոյ միաւորութեան խօսքը: Թէպէտեւ մարդկայինները, այսինքն՝ բնութիւնը, կերպարանքը, դէմքը, եւ ասոնց աւորներ՝ բանականութիւնը, միտքը, իմաստութիւնը, զօրութիւնը, կենդանութիւնը եւ ասոնց նմանը, որոնք անվերանալի են՝ մնացին մարմնի մէջ: Այդ բոլորը առանձնաբար մարմնին վրայ չեն ըսուիր, այլեւ յատուկ Բանն Աստուծոյ վրայ ըսուած անուանումներ են այդ բոլոր ըսուածները, որպէսզի վեհագոյնը բոլորովին յաղթէ նուաստագոյնին, ամէն ինչով: Եւ ասոր համար, թէեւ մարդկայինները անբաժանելի են, անոնք մշտնջենաւորապէս միացան Բանն Աստուծոյ Հետ, եւ այդ բոլոր ստացուածը անփոփոխելի եւ անայլայլելի պահուեցան յաղթողէն եւ անփոփոխելիէն(Բանէն): Եւ այդ բոլորը որ Ան Հագաւ չեն այնպէս (պարզ), այլ անոնք եղան ըստ առնողին, որպէսզի, հազնողին ճոխութենէն անուանուին այդ ըսուածները:

Մարմինը ըստ իր նախագոյ բնութեան մահկանացու է կ'ըսուի. բայց ան մահկանացու է չըսուիր, քանի որ անմահագոյն արմատով ներկուեցաւ, եւ բոլորովին անմահացնող եւ կենդանացնող է: Արդարեւ, Բանն Աստուծոյ մէջ կայ իր մարմնի բնութեան նկարագիրը, եւ այդ բնութիւնը ուրոյն մարմինէն է չըսուիր, քանի որ այդ ծածկուեցաւ եւ ընկղմեցաւ աստուածային բնութեան մէջ: Այս պատճառով, մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս մէկ բնութիւն ունի կ'ըսուի, ոչ թէ անմարմին, այլ՝ մարմնացեալ: Եւ թէ յարմար իսկ չէ յատուկ Իրեն, միայն մէկին մէկ (բնութիւն) ըսուի, այլ եւ անոր՝ որ իր Հետ եւ իր մէջ միացաւ եւ խառնուեցաւ

անքակտելիորեն: Միաւորութենէն Համագոյ է չըսել, եւ չըսել թէ մէկ բնութեան են(կը պատկանին) Բանն Աստուած եւ իր կենդանարար մարմինը, եւ ոչ ալ անփոփոխ ըլլալուն Համար՝ բաժանում եւ երկմտութիւն դաւանիլ: Ոչ ալ փրկչական մարմինը կենդանի, բանաւոր եւ մտաւոր խոստովանելով, Անոր(Քրիստոսի) մէջ երկու կենդանի, երկու բանականութիւն եւ կամ երկու միտք կայ ըսելով ամբարշտանալ, եւ ոչ ալ զինք մէկ կենդանի, մէկ բանական եւ մէկ մտաւոր դաւանելով, Համագոյութեան կարծիք տալ Բանն Աստուծոյ եւ իր մեղսաքաւիչ մարմինն:

Արդ, այս իմաստասիրեցիներ անոր Համար, որ պէտք չէ Համագոյ ըսել տէրունական մարմինը աստուածութեան, ոչ ալ Հոմարուն, անսկիզբ, անեղ, անբովանդակելի եւ նման անուններ(որակումներ) ըսել անոր՝ միաւորութեան պատճառով: Իսկ եթէ մէկը յանդգնի այս անուններով Հրաշալի ցոյց տալ մարմինը, այդպիսիներուն դէմ կ'ելլէ Մեծն Աթանաս Աղեքսանդրացին, նզովելու եւ քանդելու անոնց աղանդը, որ Եպիկտիտոնի ուղղուած իր նամակն է*:

Սուրբ Հոգին թող Հեռացնէ մեզ անոր(Աթանասի) դատապարտութեան խօսքերէն եւ շնորհէ(օգնէ) մեզի որ անբիժ դաւանութեամբ մնանք այս աշխարհի մէջ եւ Հասնինք Հանդերձեալի բարիքներուն մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսով, որուն փառք յաւիտեանս, ամէն:

*Թուղթ առ Եպիկտետոն եպիսկոպոս. Ս. Աթանասի Աղէկսանդրիոյ Հայրապետի ճառք: Վենետիկ, 1899, երես 324:

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ

Անոնց, որոնք կ'անջատեն մարդկային
բնութիւնը երկուքի եւ կ'ըսեն, թէ այդ ուրիշ
էր մեղանչելէն առաջ եւ ուրիշ
մեանչելէն ետք:

Ժամանակի զանազանութիւնը կը բաժնուի երեքի՝ ներկայ, անցեալ եւ ապառնի: Ասոնցմէ ներկան կը զգանք եւ գիտենք, իսկ ապառնին թէպէտեւ քիչ չափով գիտենք, բայց ամենեւին չենք զգար: Անցեալը՝ մօտ է մեր զգայութեան, գիտակցութեան, իսկ Հեռաւորը՝ չատ քիչ գիտենք, բայց մեր գիտակցութեան մէջ չէ: Արդ, ինչպէ՞ս Հեռաւոր անցեալ դէպքերու մասին դուք ձեզ գիտցող ըլլալ կը խոստովանիք եւ կ'ըսէք. «նախաստեղծին(Ադամին) միեւնոյն բնութիւնը երկու բնութիւններով զանազանուեցաւ, (այսինքն), ան ունէր տարբեր բնութիւն նախ քան իր մեղանչելը, որ յետոյ այդ փոխուեցաւ ուրիշ բնութեան՝ իր մեղանչելէն ետք, ըսելով թէ, ան, նախ քան մեղանչելը, անմահ եւ անապական էր եւ անընդունակ մարդկային բոլոր կիրքերուն եւ կարիքներուն, որոնք, սակայն, չարիք աւելցան իր վրայ, մեղանչելէն ետք»:

Ապա ուրեմն, ինչպէս դուք կ'ըսէք, նախաստեղծ մարդը անբաժին եղաւ Հոգեկան երեք մասերուն ցանկականին, ցասումնականին եւ խոհականին: Ոչ միայն այս, այլ, այդպիսով, ան դուրս մնացած եղաւ եւ զգայական եւ բանական զօրութեններէն: Որովհետեւ, ցանկականը եւ ցասումնականը կը Հետեւին զգայականին, զոր օրինակ, խոհականը՝ բանականութեան: Եւ այդ պատճառով ալ անոր մէջ չեն ըլլար այդ բնական մասերը, այսինքն՝ ցասումը, ցանկութիւնը եւ

խոհականությունը, եւ չեն կրնար ըլլալ զգայական եւ բանական, որոնց մէջ բնական(բնածին) են ատոնք:

Եւ ինչո՞ւ նախաստեղծ մարդը զգայութեան ընդունակ էր կ'ըստի, եւ ըստ ձեզի՝ եղաւ անզգայ, եւ կամ բանական էր, եւ ըստ ձեզի՝ եղաւ անբան: Անոնք (Աղամ եւ Եւա) բանական էին, այդ յայտնի էր այնտեղ(դրախտին մէջ) եղած օրէնսդրութենէն, եւ անոնց իրարու հետ ունեցած հարց-պատասխանէն: Իսկ անոնց զգացողութեան առհաւատչեան արգիլուած ծառն էր, որուն պտուղը ենթակայ եղաւ անոնց զգայութեան, եւ թէ անոնք բանական բնակիչներն ու պահապաններն էին (Եղէմի) պարտէզին: Ուստի, զգայութեամբ է զգալին, եւ զգալիով՝ մարմինը, եւ մարմնով՝ կիրքը եւ կրական մարմինը: Եթէ կրուած կիրքերէն հանենք այս բաները, վերցուած կ'ըլլայ կրական մարմինը, եւ անկէ՝ զգալուն զգայութիւնը, բանականութիւնը, ուստի եւ մարդը: Բայց այս բոլոր ըստածները առիթ չեղան անոր(Աղամին) խոտորումին, որովհետեւ, ան ինքնիշխանութեամբ(ազատ կամքով) ճոխացած եւ պատուիրանով զգուշացուած էր: Ան կրնար ոչ միայն թոյլ չտալ իր բնութեան հպիլ խորթ բաներուն, այսինքն՝ մեղքին, մահուան եւ ապականութեան, այլ եւ իշխանութիւն ունէր սաստել բնածին զգացումներուն եւ հնազանդեցնել եւ ուղղել զանոնք Աստուծոյ կամքին սպասաւորութեան, եւ չըլլալ ծառայ հեշտասիրութեան: Եւ թէ, մարդուն ինքնիշխան կամքին ձգուած էր դէպի իրեն քաշել մեղքը կամ հեռացնել զայն: (Այս մասին) կը վկայէ պատուիրանը՝ «յորում աւուր ուտիցէք, ասէ, ի նմանէ, մահու մեռանիցիք» (Մենդ. Բ. 17): Ուստի, յայտ է թէ մարդը մեղքով քաշուեցաւ դէպի մահուան եւ ապականութեան, զոր պատուիրանը սորվեցուց արհամարհել: Օրինակ, կոտող զինուորը, որ տեղ ունէր ասպարէզի մէջ, վահաններէն ըլլալով կը մատնուէր թշնամի խիտեանին ձեռքը. այսպէս եւ մարդը ինքնախարէութեամբ յօժարելով մեղքին, ծառայ եղաւ մահուան եւ ապականութեան:

Ասոր առնթներ այս ալ կարելի է ըսել, թէ կենդանական զօրութիւնը կը բաժնուի չորսի՝ ծննդական, սննդական, անման եւ տեղափոխական: Այս ըստածներէն ոմանք անմարմին էակներուն ալ կը յարմարին, իսկ մարմնաւոր կենդանիներս ենթակայ ենք այդ բոլորին: Արդ, յայտնի է թէ մեր նախահայրը ծնուող բնութիւն ունէր, որուն համար հողածին ալ կը կոչուի, որ հողէն յառաջ եկաւ Արարիչէն: Նոյնպէս, ան ունէր անելու բնութիւն, ըստ որուն, անոր փոքր կողոսկրէն Եւան կամաց առ կամաց աճեցաւ՝ Ստեղծիչը կը կատարելագործէր մեր նախամայրը: Իսկ անոնք (Աղամ եւ Եւա) ունէին կերակրողական կարողութիւն, որ կը ճանչցուի դրախտի բազմազան պտուղներով, որ նախախնամողը(Աստուած) արտօնեց անոնց ուտել այդ բոլորէն, եւ չճաշակել միայն մէկէն՝ բարիի եւ չարի գիտութեան ծառէն: Իսկ անոնց տեղափոխուելու կարողութիւնը յայտնօրէն կ'իմացուի արգիլուած պտուղին դաշելէն եւ պահուրտելէն: Արդ, ուրեմն, ինչպէս որ ճշմարիտ են այն կատարողները, այնպէս ալ ճշմարիտ են անոնց կողմէ կատարուածները, եւս առաւել ճշմարիտ է ան՝ որ կը պատմէ անոնց մասին:

Սակայն, նախաստեղծ զոյգին մէջ այդ բնական կիրքերը ըլլալուն համար չէ որ անոնց մէջ մեղքը բնական(բնածին) է ըստի: Այդպէս չէ, եւ չըլլայ այդպէս է ըսել այն ինչ որ չէ. հեռու ըլլայ Աստուծմէ: Որովհետեւ, մեղքը ըստ ինքեան էութիւն մը չէ, ոչ ալ Ստեղծողը հաստատեց զայն իրրեւ մաս՝ ստեղծուած մարդուն մէջ, այլ այդ սկիզբը առաւ մեր ծուլութենէն եւ կամակորուրթենէն, եւ զօրացաւ չարին պատրանքներէն եւ բանասարկութենէն(չարախօսութենէն): Եւ դարձեալ, ոչ թէ որովհետեւ մեղքը օտար է մեր բնութեան, եւ այդ պատճառով ըսել որ մեր բնութիւնը թափուր է նաեւ այդ բնական կիրքերէն: Բայց, պարտ ու պատշաճ է

ըսել այն որ կայ, նաև ըսել՝ սահմանուած չէ այն ինչ որ չկայ: Ուստի, սուտ կարծիքներով չստել եւ չմեղանչել այս երկուքի (մեղքի եւ բնական կիրքերու) մասին:

Բայց Հարցաքննելի է այն, թէ ինչո՞ւ Համար Բէլիարի (Սատանայի) որդիները փորձեցին եղծանել աստուածային սուրբ գրութիւնները (Ս. Գիրքը) եւ խեղադիւրեցին զանոնք իրենց անձերու կորուստին Համար: Որովհետեւ, անոնք պարզապէս չկրցան պայքարիլ աստուածախօս մարդոց հետ, որոնք խօսեցան փրկչական գործերու մասին: Սրինակի Համար, անոնք որոնք չեն կրնար փոս փորել մէկու մը առջեւ, անոնք կը ջանան թակարդով սպանել զայն: Այսպէս են եւ անոնք, որոնց խօսքերը խարդախ էին, որոնք յանդիմանուեցան Աստուծմէ: Անոնք ըսին, թէ Քրիստոս ունէր նախաստեղծին անկիրընդունակ եւ անկարօտ բնութիւնը, ոչ թէ մեր այս բնութիւնը՝ որ ենթակայ է կարիքներու, որով երթալով մահուան եւ ապականութեան՝ կը կործանինք: Այսպէս ըսելով, անոնք խորհեցան հեռաւոր օրինակով ցոյց տալ որ Քրիստոս առ աչօք կրեց մարդկային կիրքերը, որպէսզի անոր մարդեղութիւնը եղած ըլլայ ենթադրաբար եւ երեւութաբար, ըստ Մանէի մոլորութեան:

Արդ, եթէ աղամական մարմնին մէջ հոգեկան եւ մարմնական կիրքերը բնածին չէին, յայտ է, ուրեմն, թէ Քրիստոս կրելով զանոնք, աղամական մարմնի չառաւ, այլ մերը՝ որ ենթակայ եղաւ մահուան եւ ապականութեան: Իսկ եթէ Ան ունէր նախաստեղծին անմահական եւ անկիր բնութիւնը, ուրեմն սուտ է՝ որ Ան, ըստ ձեզի, մէկ կողմ դրաւ իր կիրքերուն երեւնալը, երբ Ան բարկութեամբ (ցասումով) կը պատասխանէր իր աշակերտներուն յուզմունքներուն (կրիցն): Դարձեալ, եթէ աստուածաստեղծ (աղամական) մարմնին մէջ չկային հոգեկան եւ մարմնական կիրքեր, (ուրեմն), Քրիստոս փափաքեցաւ հազնիլ ոչ թէ առանց կիրքերու ստեղծուած այդ մարմինը, այլ մեր ստեղծուած մարմինը, որ մեղքի պատճառով եղաւ կիրընդունակ: Ապա ուրեմն, մենք ձեզի հետ յաւէտ շատ աւելի գեղեցկակերտուած եւ կատարելագործուած ճանչցանք մարմինը՝ մեղաւոր բնութեամբ, որ թէեւ ընտրելի եւ փափաքելի եղաւ Իրեն:

Արդ, այլեւս ինչո՞ւ երկարեմ անոնց խաբուսիկ ցնորքները եւ առասպելական յիմար խօսքերը: Յետ այսու պիտի իմաստասիրեմ (խօսիմ) մերը որ ճշմարիտ խօսքն է:

Ձեզի կ'ըսեմ, մարդկային բնութիւնը երկուքի չէ բաժնուած, այլ միեւնոյնն է սկիզբէն ստեղծուած Իր լուսափայլ պատկերը, որ մեղքով չաղախուեցաւ: Ստեղծիչը հազնելով վերստեղծեց զայն վերջին օրերը, որպէսզի, ինչպէս գրուեցաւ, Ան նմանի մեզի ամէն ինչով՝ առանց մեղքի, նոյն մեր կատարեալ բնութեամբ, որ զայն առաւ մեր փոխարէն եւ մեր մեղքերուն համար, պատերազմելու մարդասպան պատերազմողին դէմ: Ծնաւ Կոյսէ առանց սերմի, որպէսզի ցոյց տայ, թէ մեր ստեղծուած բնութիւնը ծնանելի էր, եւ այդպէս ծնիլ կարելի էր առանց զուգակիցի, եւ Ան մնաց պատուիրանապահ: Ան ապրեցաւ սնունդի եւ կերակուրի կարօտով, ցոյց տալու որ մարդկային բնութիւնը սնունդ է եւ կերակրուող: Ան զարգացաւ հասակի աճով, ծանուցանելով թէ այս բնութիւնը աճող է: Ան յայտնապէս ցոյց տուաւ իր մարմնին վրայ մարդկային բոլոր կիրքերը՝ հոգեկան եւ մարմնական, որքան որ կ'անցաւ, երբ եւ ուր: Եւ այս այն պատճառով, որ ցոյց տայ թէ երկրորդ Ադամը (Քրիստոս) նոյնագոյ եւ ազգակից է իր առաջինին (Ադամին): Եւ որպէսզի ցոյց տայ թէ մեղքերուն պատճառով չէր որ անոնք (կիրքերը) չաղկապուեցան մեր այս բնութեան, այլ յարատեւողութեան եւ բնականօրէն մեզի օգնելու համար անոնք շնորհուեցան Ստեղծիչէն: Ան մեռաւ եւ

Թաղուեցաւ եւ իջաւ դժոխք՝ անկէ անըմբռնելի(չբռնուող), որպէսզի կամովին ազատ մնացած Տէրը, ազատէ դժոխքի իւրաքանչիւր տեղերուն մէջ կամովին ինկածը, եւ ցոյց տայ բռնաւորին (Սատանային), թէ (Հոն ըլլալը) ինքնակամութեան եւ Հաւանութեան գործ է, եւ թէ ան գորութեամբ չի կրնար ծառայութեան բռնադատել (Աստուծոյ) պատկերը: Ան Երկինք Համբարձաւ եւ նստաւ Մեծութեան(Հօր Աստուծոյ) աջ կողմը բարձունքներու մէջ: Եւ, ինչպէս կարելի է ըսել, բոլոր ստեղծուածներու առջեւ դրուած է ժառանգել աստուածային փառքի աթոռը, ներկայ այս անկատար կեանքին վերջանալէն ետք:

Այս բաները խօսեցանք յանդիմանելու Համար Մանէի մոլորութիւնը եւ զանոնք, որոնք անոր չար արմատի չարագոյն շառաւիղներն են, Յուլիանէի մասին է որ կ'ըսեմ, առաջին եւ վերջին եւտիքէսներու մասին է, եւ Յուլիոս Աղիկառնացիի եւ անոր սերունդներու մասին է: Թող Արարչի պաշտօնող աջը պաշէ մեզ անոնց սպանող եւ կորստեան մատնող խօսքերէն, եւ չնորՀէ մեզ ըլլալ աւանդապաշ առաքելական աւանդներուն մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսով, որուն փառք յաւիտեանս:

Թարգմանող Գրարարէ
ՍԱՄՈՒԷԼ Ծ. ՎՐԴ. ԱՂՈՅԵԱՆ